

آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

• زینب قادری^۱

کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

مساعدت گروه کتابداری دانشگاه امام رضا(ع) و استادان دانشگاه فردوسی در مشهد مقدس برگزار شد.

این کتاب به کوشش دکتر رحمت‌الله فتاحی، دبیر همایش و استاد دانشگاه فردوسی مشهد و مدیر گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی این دانشگاه و با همکاری دکتر محمدحسین دیانی، دکتر محمدرضا داورپناه، دکتر مهتری پریخ و محمود سالاری گردآوری و تدوین شده است.

اهداف همایش مذکور فراهم‌آوردن شرایط و بستر مناسب برای تولید دانش در زمینه سواد اطلاعاتی به‌عنوان یکی از ملزومات و پیش‌نیازهای جنبش نرم‌افزاری، به‌وجودآوردن درک جدی‌تر از جایگاه سواد اطلاعاتی برای ایجاد جامعه اطلاعاتی و تبادل اندیشه میان پژوهشگران اعضای هیأت علمی و دانشجویان است.

در این کتاب متن کامل ۲۹ مقاله آورده شده که ترتیب ارائه مقالات به‌گونه‌ای است که از مباحث نظری و کلی آغاز شده و با مباحث کاربردی به‌پایان می‌رسد. از این‌رو یک نظم موضوعی در آن رعایت شده است. نکته دیگر آنکه مقالات به همان فرمتی که در همایش ارائه شده و متن آن به دبیرخانه تحویل شده، در این کتاب چاپ شده است. به‌عبارت دیگر با توجه به ضرورت چاپ سریع مجموعه مقالات، شیوه استناددهی و مأخذنویسی در همه مقالات به‌علت وقت‌گیربودن یک‌دست نشده است.

■ مجموعه مقالات همایش آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها، به کوشش رحمت‌الله فتاحی؛ با همکاری محمد حسین دیانی، ... [و دیگران]. مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۸۳. ۵۲۰ ص. شابک: ۷-۲۹-۶۴۲۹-۶۴۴

کتاب آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی حاوی متن مقالات ارائه‌شده در همایشی است که با همین موضوع در خردادماه ۱۳۸۳ به کوشش سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز اسناد آستان قدس رضوی و با همکاری و

مقاله «فربه‌تر از اطلاعات و دانش» نوشته فرزاد دادرسی، نگرشی تحلیلی است درباره چالش‌های مرتبط با مفاهیم اطلاعات و سواد اطلاعاتی که در پایان به ارائه مفاهیم و نظریه‌های جایگزین منتهی می‌شود

عبدالرضا نوروزی چالکی در مقاله دوم سیاست‌های سواد اطلاعاتی را در جوامع اطلاعاتی تشریح کرده است. وی ابتدا ضمن بررسی مفهوم سواد اطلاعاتی، برخی از مهم‌ترین نقش‌های آن در برقرار دموکراسی و توسعه جوامع را برشمرده و سپس به تعدادی از مهم‌ترین سیاست‌ها، برنامه‌ها و عملکردهای کشورهای فعال در این زمینه از جمله آمریکا، اروپا، کشورهای اسکاندیناوی، آسیا و اقیانوسیه، آفریقا و سازمان‌های بین‌المللی همچون یونسکو، ایفلا و اریک (مرکز منابع و اطلاعات تعلیم و تربیت) اشاره کرده است. وی در پایان اصلی‌ترین برنامه‌ها را در این کشورها، پایه‌ریزی نظام آموزشی مدارس و دانشگاه‌ها بر مبنای اطلاعات و سواد اطلاعاتی از سویی و آموزش و تقویت سواد اطلاعاتی و عمومی و بزرگسالان توسط کتابخانه‌های عمومی از سوی دیگر می‌داند.

بابک پرتو در مقاله سوم، «نظریه‌های یادگیری و آموزش کتابخانه‌ای»، ضمن بررسی مدل‌های گوناگون توسعه فکری، نمونه‌ها و توصیه‌هایی را درباره کاربرد نظریه توسعه شناختی در آموزش دانشجویان برای استفاده مؤثر و کارآمد از منابع کتابخانه‌ای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران در مقاطع تحصیلی مختلف ارائه می‌دهد.

مرضیه بردستانی در مقاله «رویکرد فراشناختی به سواد اطلاعاتی» ابتدا به بیان مفهوم و ویژگی‌های سواد اطلاعاتی می‌پردازد، سپس به ارتباط سواد اطلاعاتی و

دکتر علی محمد برادران رفیعی، رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، در پیشگفتار به بیان ضرورت و اهمیت آموزش مراجعان به کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی می‌پردازد.

دکتر رحمت الله فتاحی در بخش سخن دبیر همایش پس از تشریح اهداف همایش، تعداد مقالات رسیده به دبیرخانه همایش را ۵۰ عنوان ذکر می‌کند که پس از ارزیابی کمیته علمی ۲۵ مقاله برای ارائه به صورت سخنرانی و هشت مقاله به صورت پوستر برگزیده شده است.

دکتر محمدحسین دینانی در مقاله اول تضاد بین دو مفهوم واسطه‌رهایی و کارگزاری اطلاعات تحلیل می‌کند. وی در این مقاله به شرح و توضیح دو نظریه آموزشی و ارتباطی پرداخته و چالش‌های موجود در هر دو نظریه را بیان می‌کند. وی همچنین کمبود تعداد کتابداران نسبت به متقاضیان یادگیری سواد اطلاعاتی، آموزش به مخاطبان با انگیزه پژوهش و نداشتن دانش آموزش را سه چالش پیش‌روی نظریه آموزشی می‌داند و درباره نظریه رابطه‌ای که که کتابداری در آن فقط نیاز اطلاعاتی مراجعه‌کننده را برطرف می‌کند و نسبت به آموزش انفعالی عمل می‌کند، دو شرط را ضروری می‌داند. این دو شرط عبارتند از:

۱. اعتماد مراجعه‌کننده به کسی که یافتن اطلاعات را به او می‌سپارد؛

۲. برآوردن خواسته مخاطب در زمان مناسب.

دکتر مه‌ری پریخ و زهره عباسی از تفکر انتقادی به‌عنوان یکی از مهارت‌های فکری مورد نیاز باسوادان اطلاعاتی که باید در آموزش سواد اطلاعاتی مورد توجه باشد، یاد می‌کنند

مسئله شناخت اشاره کرده و نتیجه سواد اطلاعاتی را تفکر منتقدانه‌ای می‌داند که بالاترین سطح تفکر است. پس از آن درباره رویکرد فراشناختی به آموزش و سواد اطلاعاتی بحث کرده و سواد اطلاعاتی را به‌میزان زیادی مرتبط با دانش فراشناخت می‌داند. به‌عبارت دیگر وی به‌کارگیری استراتژی‌های یادگیری نویسنده مدل ۶ مهارت بزرگ ایزنبرگ و برکوتیز را یکی از بهترین روش‌ها برای آموزش سواد اطلاعاتی قلمداد می‌کند. مؤلف در پایان راهکارهای بهبود سواد اطلاعاتی براساس رویکرد فراشناختی را بیان می‌کند.

مقاله «فربه‌تر از اطلاعات و دانش» نوشته فرزاد دادرس، نگرشی تحلیلی است درباره چالش‌های مرتبط با مفاهیم اطلاعات و سواد اطلاعاتی که در پایان به ارائه مفاهیم و نظریه‌های جایگزین منتهی می‌شود. در این مقاله چالش‌های مذکور از سه دیدگاه بررسی می‌شود که عبارتند از: ۱. بررسی این نکته که اطلاعات ماهیتاً در فرآیندهای شناختی مربوط به ذهن انسان چه ارزش و اعتباری دارد؛ ۲. تحلیل تاریخی از مسیر تکامل تکنولوژی اطلاعات و تأثیرات آن بر نگرش‌های جهان سومی و بررسی علت نگرش‌های موجود در این زمینه و کاستی‌های آنها؛ و ۳. در پایان دیدگاه دوم با دیدگاه سوم، «جبرمداری سیاسی - تکنولوژیک اطلاعات»، و ایده جریان‌های ضداطلاعاتی غرب پیوند می‌خورد که اعتقاد دارد دیگر چیزی به نام اطلاعات وجود ندارد و تصورات موجود، القاهای جبرمدارانه و سلطه‌طلبانه نظام سرمایه‌داری بیشتر نبوده است. دادرس در پایان با تکیه بر دیدگاه شناختی به مفهوم شناخت متعالی یا معرفت به‌عنوان جایگزینی برای مفهوم اطلاعات رسیده و درنهایت به نظریه سواد شناختی می‌پردازد.

مقاله بعدی، «شناسایی و تحلیل پیش‌نیازهای دستیابی به مهارت سواد اطلاعاتی» است که محمود سالاری و ابوالفضل حسن‌آبادی نوشته‌اند. این مقاله پیش‌نیازهای سواد اطلاعاتی نظیر سواد کتابخانه‌ای، سواد دیجیتالی، سواد رسانه‌ای، سواد رایانه‌ای و ... را معرفی و توانایی‌های هریک را مطرح کرده، روش‌شناسی، تفکر انتقادی، تفکر خلاق و تفکر اکتشافی را پیش‌نیازهای اساسی می‌داند. وی سپس به تأثیر هریک از آنها در سواد اطلاعاتی اشاره می‌کند و در پایان نهادینه کردن مهارت‌های بنیادی را که به ارتقای تفکر و شناخت

افراد منتهی می‌شود، تنها راه رسیدن به سواد اطلاعاتی واقعی برمی‌شمارد.

محمد حسن‌زاده در مقاله «کاربرد مؤلفه‌های سواد اطلاعاتی در مدیریت دانش سازمان‌ها» به تشریح جایگاه سواد اطلاعاتی در مدیریت دانش با طبقه‌بندی سواد اطلاعاتی به سه دسته سواد اطلاعاتی مدیریتی، سازمانی و تخصصی پرداخته است. سپس اوضاع کنونی ایران در این زمینه را تشریح و پیشنهادها و راهکارهایی از جمله انجام تحقیقات دامنه‌دار در زمینه سواد اطلاعاتی سازمانی و نیازهای دانشی مدیران سازمان‌ها، تبیین نقش کتابداران و ... ارائه کرده است.

دکتر رحمت‌الله فتاحی در مقاله «سواد اطلاعاتی و بهسازی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران: ضرورت ادغام سواد اطلاعاتی در فرآیند پژوهش و تولید دانش» به بیان مراحل هفت‌گانه فرآیند تحقیق پرداخته و نقش سواد اطلاعاتی را در آنها تحلیل و نتایج آن را به‌صورت مجموعه‌ای از رهنمودها تدوین کرده است. داشتن سواد اطلاعاتی موجب ایجاد انگیزه و جرئت بیشتر برای پژوهش و ارتقای کیفی پژوهش و درنهایت تولید بیشتر علم نیز می‌شود.

علی‌حسین قاسمی در مقاله «ضرورت و چگونگی آموزش سواد اطلاعاتی در توسعه و تقویت آموزش عالی» پس از بررسی اهمیت سواد اطلاعاتی و نقش آن در جامعه امروز، شرایط نوین آموزش و ضرورت سواد اطلاعاتی به‌منظور ارتقای سطح آموزش و گسترش آن در سطوح مختلف و به‌ویژه آموزش عالی را مورد بحث قرار داده و مهارت‌های سواد اطلاعاتی را مهم‌ترین ابزار برای تبدیل کردن دانشجویان به یادگیرندگان مادام‌العمر دانسته است.

فاطمه تابنده در مقاله «ارزیابی عوامل مؤثر در بهبود کیفی سواد اطلاعاتی و کاربرد سیستم مدیریت کیفیت فراگیر» به ارزیابی عوامل مؤثر در بهبود کیفی سواد اطلاعاتی و کاربرد سیستم مدیریت کیفیت فراگیر^۲ پرداخته و اصول اولیه مدیریت کیفیت، به‌ویژه آموزش‌های مورد نیاز، وظایف مدیریت، موانع و مشکلات بهبود کیفیت را بررسی می‌کند. وی در پایان به معرفی مدل‌های آموزشی برای بهبود کیفی سواد اطلاعاتی پرداخته و پیشنهادها و نتایج را بیان کرده است.

دکتر مه‌ری پریخ و زهره عباسی در مقاله «آموزش

سواد اطلاعاتی، روش‌ها و راهبردها» پس از بحث درباره اهمیت سواد اطلاعاتی، روش‌های تدریسی را که مفیدند، بیان کرده و از تفکر انتقادی به‌عنوان یکی از مهارت‌های فکری موردنیاز باسوادان اطلاعاتی که باید در آموزش سواد اطلاعاتی موردتوجه باشد، یاد می‌کند. ویژگی‌های محیط آموزشی مؤثر و مروری بر آموزش‌های سواد اطلاعاتی از جمله برنامه‌های سواد اطلاعاتی ارائه شده در کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد و نتایج نظرسنجی درباره ویژگی‌های کارگاه‌ها و کیفیت تدریس از بخش‌های دیگر این مقاله است.

دکتر فریده عصاره در مقاله «سواد اطلاعاتی یا ایجاد مهارت‌های لازم در دانشجویان برای دستیابی و استفاده از اطلاعات» به تعریف جامعه اطلاعاتی و سپس سواد اطلاعاتی پرداخته و استانداردهای سواد اطلاعاتی را بیان می‌کند. وی در پایان ضمن ارائه نمونه‌هایی از سایر کشورها، پیشنهادهایی از جمله گنجانیدن درس دو واحدی سواد اطلاعاتی در دروس دانشگاه‌ها را برای آموزش سواد اطلاعاتی در دانشگاه‌ها ارائه کرده است.

مقاله «بررسی دیدگاه‌های اعضای هیأت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز نسبت به برنامه‌های آموزشی موردنیاز آنها درباره جست‌وجوی اطلاعات به‌عنوان یکی از ابعاد سواد اطلاعاتی و ارائه راهکارهایی برای نحوه برگزاری این دوره‌ها» اثر مشترک دکتر عبدالحسین فرج پهلوی و حسین مرادی مقدم است. در این پژوهش درصد میزان نیاز به هر یک از انواع برنامه‌های آموزشی (آموزش جست‌وجو در اینترنت، بانک‌های اطلاعاتی سی‌دی، استفاده از منابع چاپی و امکانات کتابخانه) مشخص شده است. همچنین رابطه بین مدرک تحصیلی، گروه آموزشی و سابقه تدریس اعضای هیأت علمی با نوع برنامه آموزشی موردنیاز نیز براساس نتایج آزمون مجذور کای^۲ تعیین گردیده است. در پایان با نگاهی به دوره‌های آموزشی برگزارشده در دیگر دانشگاه‌ها و دانشگاه شهید چمران اهواز، محتوای پیشنهادی و کمیته علمی پیشنهادی برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی و نتایج برپایی این کارگاه‌ها ارائه شده است.

فرنوش رقابی و شهرزاد شریفی در مقاله «طراحی و برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاهیان جهت ارتقای کیفی دست‌یابی به اطلاعات در دانشگاه صنعتی شریف» مراحل تهیه، اجرا و محتوای دوره‌های آموزشی

مهارت‌های اطلاع‌یابی و خدمات کتابخانه‌ای برای دانشگاهیان و آموزش ضمن خدمت کارکنان کتابخانه دانشگاه صنعتی شریف را تشریح کرده‌اند. پایان‌بخش مقاله طرح پیشنهادهایی از جمله ارائه واحد درسی «مهارت‌های اطلاع‌یابی و سواد اطلاعاتی» و ایجاد واحد مستقل آموزش در کتابخانه مرکزی است.

مریم اسدی در مقاله خود به مطالعه تأثیر استفاده از اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی — پژوهشی اعضای هیأت علمی رشته‌های مختلف دانشگاه تهران (با تأکید بر سه شاخه علوم انسانی، علوم پایه و فنی و مهندسی) پرداخته است. در این پژوهش استفاده از ابزارها و منابع اینترنت، محل دسترسی به منابع و ابزارهای اینترنت، منابع دست‌یابی به اطلاعات علمی، تأثیر اینترنت بر کیفیت و کمیت پژوهش و مراحل فرآیند پژوهش، چگونگی شناسایی منابع اینترنتی برای پژوهش و مشکلات یا عدم استفاده از اینترنت به تفکیک در سه شاخه علوم انسانی، علوم پایه و فنی و مهندسی بررسی و در اکثر موارد تفاوت‌های معناداری بین شاخه‌های مختلف مشاهده شده است. مؤلف در پایان بر اساس نتایج بدست‌آمده پیشنهادهایی کرده است.

مهدی محمدی و سیف‌الله فضل‌الهی در مقاله خود به «بررسی میزان آشنایی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم با منابع مرجع کتابخانه و ضرورت ارائه آموزش از دیدگاه آنها» پرداخته‌اند. بر اساس این تحقیق بین میزان آشنایی و تسلط دانشجویان آموزش‌دیده و آموزش‌ندیده تفاوت معناداری وجود دارد و آموزش استفاده از منابع مرجع امری ضروری است و تهیه جزوه یا بروشور چاپی و تدریس یکی از اعضای گروه آموزشی از اولویت‌های ارائه آموزش‌های استفاده از منابع مرجع معرفی می‌شدند و کتابدار متخصص بخش مرجع از اولویت‌های ارائه آموزش‌های استفاده از منابع مرجع معرفی شدند.

مقاله بعدی «سواد اطلاعاتی و آموزش‌های باز یا از راه دور» تألیف دکتر هادی شریف‌مقدم است. در این مقاله نظریات مختلف یادگیری مستقل، تأثیر فناوری‌های جدید بر این نوع آموزش و همچنین افزایش سواد اطلاعاتی از راه مطالعه مستقل بررسی شده است. همچنین نظام آموزشی دانشگاه پیام نور (آموزش از راه دور) نیز بررسی و نقاط قوت و ضعف آن بیان شده است.

دکتر رحمت‌الله فتاحی در مقاله خود به بیان مراحل هفت‌گانه فرآیند تحقیق پرداخته و نقش سواد اطلاعاتی را در آنها تحلیل و نتایج آن را به صورت مجموعه‌ای از رهنمودها تدوین کرده است

بابک پرتو در «نظریه‌های یادگیری و آموزش کتابخانه‌ای»، ضمن بررسی مدل‌های گوناگون توسعه فکری، نمونه‌ها و توصیه‌هایی را درباره کاربرد نظریه توسعه شناختی در آموزش دانشجویان برای استفاده مؤثر و کارآمد از منابع کتابخانه‌ای ایران در مقاطع تحصیلی مختلف ارائه می‌دهد

دکتر زاهد بیگدلی در مقاله «نگاهی دیگر به آموزش استفاده‌کنندگان از کتابخانه: بررسی عوامل بازدارنده این نوع آموزش در ایران» عوامل نظام آموزش فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و انسانی را بر اجرا یا عدم اجرای برنامه‌های آموزش استفاده‌کنندگان از کتابخانه تأثیرگذار می‌داند و پیشنهادها و راهکارهایی را برای اجرای این برنامه‌ها مطرح می‌کند.

مقاله «نقش وبسایت کتابخانه‌ها در ارتقای سواد اطلاعاتی» تألیف مشترک یزدان منصوریان و محمد نعیم‌آبادی، ارتباط میان سواد اطلاعاتی و آموزش از راه دور را تشریح کرده است. همچنین ملاحظات اساسی قبل از طراحی وبسایت کتابخانه‌ها با رویکرد توسعه سواد اطلاعاتی را برشمرده و اجزای وبسایت کتابخانه را که در توسعه سواد اطلاعاتی مؤثرند، بیان کرده است.

مقاله «موانع، ملاحظات و راهکارهای اجرایی آموزش استفاده‌کنندگان» تألیف عصمت مؤمنی تجربه‌هایی از یک طرح اجرایی است که گزارشی از فعالیت‌های انجام‌شده برای آموزش سواد اطلاعاتی و مسائل مفهومی، اجرایی و اداری، مالی و آموزشی برنامه‌های آموزش سواد اطلاعاتی را بیان می‌کند. سپس ارزیابی دوره‌های آموزشی را به چهار مرحله ابتدای دوره، پایان دوره، پس از دوره و ارزیابی مدرس از دوره تقسیم کرده و نتیجه می‌گیرد که آموزش کاربران باید وظیفه

دکتر مرتضی کویبی در مقاله «طرحی پیشنهادی برای درس آشنایی با کتابخانه و اصول کتابداری» براساس استانداردهای سواد اطلاعاتی و شاخص‌های عملکرد هر کدام از آنها پیشنهاد می‌کند که این درس با سرفصل جدیدی به نام آموزش کاربران کتابخانه یا سواد اطلاعاتی تغییر داده شود و به شکل دو یا سه درس مجزا و دارای پیش‌نیاز و به صورت اجباری ارائه شود.

ابراهیم حافظی و زهرا بختیاری در مقاله «نقش سواد اطلاعاتی مراجعان در بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی» به بررسی این موارد پرداختند: اهداف محققان از مراجعه به کتابخانه، میزان درک محققان از سؤال موردتحقیق، میزان استفاده محققان از منابع اطلاعاتی، میزان آشنایی محققان با منابع کتاب‌شناختی، میزان استفاده محققان از فنون گردآوری اطلاعات، نیاز به آموزش و تأثیر آن بر رشد سواد اطلاعاتی محققان و جایگاه کتابداران در فرآیند دستیابی به اطلاعات.

دکتر حسین کیانی در مقاله «شناخت عوامل بازدارنده در کسب سواد اطلاعاتی در جامعه با دیدگاهی ویژه در بین دانشجویان، متخصصان و محققان» موانع متأثر از کارایی نظام آموزش و پژوهش در کشور، موانع فنی و تخصصی، موانع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و موانع اداری و مدیریتی را از عوامل بازدارنده سواد اطلاعاتی در جوامع دانشگاهی ایران معرفی کرده است.

کتابخانه و مداوم و متحول باشد و نتایج آن به سایر کتابخانه‌ها منتقل شود.

حسین صیامیان و افسانه شهرابی در مقاله «ویژگی‌های باسواد اطلاعاتی در قرن بیست‌ویکم» به بیان انواع و اجزای سواد اطلاعاتی پرداخته و استانداردها و رهنمودهای سواد اطلاعاتی را برشمرده و برای نمونه به رهنمودهای سواد اطلاعاتی کولورادو اشاره کرده‌اند. مؤلفان در پایان نتیجه گرفته‌اند که سواد اطلاعاتی کوششی است برای اینکه فراگیران بدانند چه چیزی یک زندگی معنادار را تشکیل می‌دهد.

محسن اصلانی ملایری در بیست‌وششمین مقاله، «ضرورت نهادینه کردن برنامه‌های آموزش ارتقای سواد اطلاعاتی در ایران با نگاهی به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان»، ضمن ارائه مباحث نظری و تطبیقی، به بررسی برنامه‌های آموزشی تدوین و اجرا شده در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان پرداخته و پس از بررسی‌ها نتیجه می‌گیرد که آموزش و پژوهش در این حوزه باید نهادینه شود.

میترا صمیمی در مقاله «امکان‌سنجی ایجاد آموزش مجازی سواد اطلاعاتی در اینترنت» مدل بیگ سیکس^۴ را معرفی و یک مدل پیشنهادی برای آموزش مجازی درس سواد اطلاعاتی ارائه کرده است که دارای سه رابط است که عبارتند از: رابط دانشجو؛ روابط مربی — کتابدار؛ و رابط مدیر دوره‌های آموزشی.

مرضیه بردستانی در مقاله «بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز» به کانال‌ها و منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان، مشکلات آنها در جریان اطلاع‌یابی و چگونگی گردآوری اطلاعات پرداخته و نقش کتابداران و کتابخانه‌ها و مراکز آموزشی به‌ویژه دانشگاه‌ها را برای آموزش مهارت‌های اطلاع‌یابی و توسعه سواد اطلاعاتی بسیار مهم دانسته است.

آخرین مقاله این مجموعه، «لزوم آموزش ارزیابی کیفیت منابع اینترنتی به کتابداران و استفاده‌کنندگان به‌منزله بخشی از برنامه ارتقای سواد اطلاعاتی»، نوشته افشین موسوی چلک است. این مقاله به ضرورت و اهمیت ارزیابی منابع اینترنتی، نقش آموزش در ارزیابی منابع و روش‌های آموزش می‌پردازد و معیارهایی برای ارزیابی کیفی منابع اینترنتی ارائه می‌دهد. نویسنده در پایان پیشنهاد می‌کند که در دروس کتابداری به ارزیابی

منابع اینترنتی پرداخته شود.

در پایان کتاب سه بخش دیگر به چشم می‌خورد.

۱. جمع‌بندی مقالات که دکتر محمدحسین دیانی، استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد و عضو کمیته علمی همایش، ابتدا به نکات اصلی تک‌تک مقالات به‌اختصار اشاره می‌کند و سپس به جمع‌بندی کلی می‌پردازد. وی ۱۱ مورد را در مقالات ارائه‌شده قابل توجه دانسته و ذکر می‌کند:

۲. بیانیه همایش «آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی» که اول و دوم خرداد ۱۳۸۳ در مشهد برگزار شد. در این بیانیه هشت پیشنهاد به نهادهای اجرایی و مسئول از جمله وزارتخانه‌های ذی‌ربط، مجلس شورای اسلامی، گروه‌های کتابداری و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ارائه شده است؛

۳. فهرست اسامی مسئولان برگزاری همایش.

مطالعه کتاب آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی از آنجاکه در قالب مقالات متعدد و از ابعاد مختلف به موضوع آموزش سواد اطلاعاتی پرداخته و تجربه‌های عملی را بیان کرده است، اگرچه اکثر پژوهش‌های عملی مربوط به کتابخانه‌های دانشگاهی است، برای همه کتابداران و مسئولان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بسیار مفید و کاربردی است.

راهکارها، استانداردها، موانع، نقش کتابداران، آموزش مجازی، آموزش ارزیابی کیفی منابع مهم‌ترین و شاخص‌ترین موارد مطرح‌شده در مقالات این کتاب است و با توجه به اهمیت این حوزه در سال‌های اخیر و از آنجاکه مقالات این کتاب حاصل پژوهش استادان و متخصصان برتر حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی و مربوط به همایش خاصی می‌باشد، می‌توان گفت که مطالب منحصر به فرد است. همچنین منابع مطرح‌شده در پایان هر یک از مقالات راهگشای مطالعات بیشتر در این زمینه است.

پی‌نوشت‌ها:

1. Ghaderi_z@yahoo.com
2. TQM
3. Chi
4. Big 6

علی حسین قاسمی در مقاله خود، شرایط نوین آموزش و ضرورت سواد اطلاعاتی به‌منظور ارتقای سطح آموزش و گسترش آن در سطوح مختلف و به‌ویژه آموزش عالی را مورد بحث قرار داده است